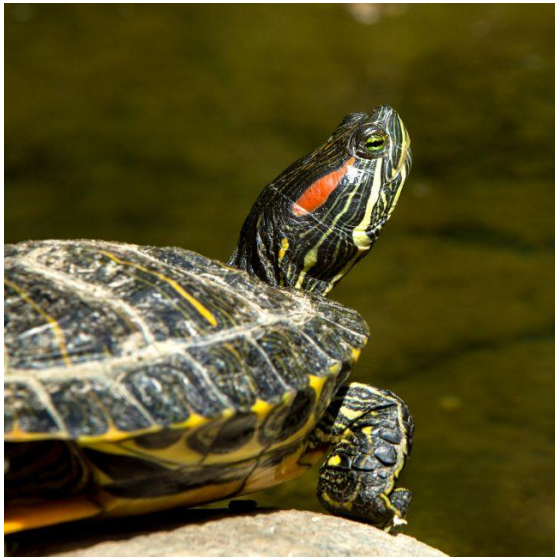

Управление на инвазивни чужди видове (ИЧВ)
гръбначни животни от значение за Европейския съюз и
хуманно отношение към животните

Червенобуза, жълтобуза и къмбърлендова водни костенурки
Trachemys scripta (Thunberg in Schoepff, 1792)

© Shelia Sund CC BY 2.0

Разпространение

Видът произлиза от Северна Америка. В България става популярен за отглеждане като домашен любимец след 1990 г. В домашни условия животните бързо нарастват и стават по-трудни за гледане, поради което хората ги освобождават в природата. Понастоящем видът се среща в цялата страна, основно във влажни зони в близост до и в урбанизирани територии, от морското равнище до 1200 м н.в. Установеното разпространение на вида почти напълно се припокрива във вертикално разпределение с обикновената блатна костенурка (*Emys orbicularis*) у нас.

Отличителни белези и биологични особености

Този вид водни костенурки достига размери до около 30 см при женските и 23 см при мъжките. Новоизлюпените малки са с дължина около 3 см. В оцветяването им преобладават зелените тонове, докато при възрастните основният цвят на корубата (черупката) потъмнява и става маслинозелен до тъмнокафяв. Мъжките обикновено са по-тъмни и се срещат дори почти черни (меланистични) индивиди. С възрастта различните по-светли елементи на окраската остават запазени в някаква степен предимно при женските. Пластронът (коремната страна на черупката) е жълт с по-малки или по-големи тъмни петна. Характерна е маската на лицето с бели или жълтеникавобели надлъжни ивици и слепоочно петно. Трите подвида лесно се различават един от друг по слепоочното петно на главата. При *Trachemys scripta*

elegans то е яркочервено и разположено хоризонтално, при *T. scripta troosti* – жълто и отново разположено хоризонтално, докато при *T. scripta scripta* – жълто и разположено вертикално. По крайниците и шията също има надлъжни, светли линии. Мъжките индивиди са добре различими по силно издължените нокти на предните крайници и по дългите и масивни опашки.

Дневно активни животни, прекарващи по-голямата част от времето си във водата, която напускат предимно за да се пекат на слънце (обикновено на паднали дънери или непосредствено на брега) и при снасянето на яйцата. Женските изкопават ями на подходящи места по брега и снасят средно от 6 до 11 (максимум до 30) яйца. Храната е предимно животинска, но с напредването на възрастта започват да приемат и по-голям дял растителни компоненти.

Местообитания

Видът не е претенциозен по отношение на водните си местообитания и населява водоеми от всякакъв тип, без високопланински, студени потоци. У нас най-често е намиран в местообитания в близост до населените места (градски езера, полуестествени и естествени езера и реки). Видът много добре се приспособява в топли водни басейни, като тези при местността Рупите, където е активен почти целогодишно.

Въздействие

Досега *Trachemys scripta* е единственият, установен със сигурност чужд вид за Българската херпетофауна, внесен в природата ни вследствие на човешката дейност. Конкретните заплахи за местните видове водни костенурки и другите представители на херпетофауната включват конкуренция и хищничество, като могат да се обобщят в следното:

- 1) Видът е изключително адаптивен и непретенциозен, обитаващ в естествения си ареал разнообразни местообитания в пряка конкуренция с множество други видове водни костенурки. Поради това няма проблеми със завземането на нови територии и с успешното си размножаване в тях в Европа, но и глобално, особено на места с ниско разнообразие от костенурки.
- 2) В България видът вече е разпространен в цялата страна, поради съзнателното или несъзнателното му разселване от човека, като регистрираните до момента индивиди вероятно са една малка част от реалните случаи.
- 3) Видът е в състояние да снася над 20 яйца и е на практика двойно по-продуктивен от местните видове водни костенурки. Потенциалните заплахи за българската фауна са изместване на местните видове водни костенурки от засегнатите местообитания, както и намаляване или дори изчезване на популации на видове, които влизат в хранителния спектър на инвазивния чужд вид.

Основна нормативна уредба

Регламент (ЕС) 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове; Закон за биологичното разнообразие (2002 г.); Закон за ветеринарномедицинската дейност (2006 г.); Закон за защита на животните (2008 г.).

Според действащата нормативна уредба в България и Европейския съюз е абсолютно забранено преднамереното внасяне на вида на територията на България, съхранение и развъждане, включително в контролирана среда, транспортиране, пускане на пазара,

използване или размяна, разрешаване на размножаването, отглеждането и култивирането му, както и освобождаване в природата.

Съществуващи мерки за управление

Подробна информация за съществуващите мерки за управление може да бъде намерена в *Ръководство за управление на инвазивни чужди видове гръбначни животни от значение за Европейския съюз и хуманно отношение към животните*. Преди да се предприеме която и да е от мерките, описани в Ръководството, се препоръчва да се направи пълен преглед на използването на мерките, включително тяхната ефективност, въздействие върху благосъстоянието на животните и странични ефекти, както и да се вземат предвид местните условия, наличните ресурси и капацитет.

Източници

Ръководство за управление на инвазивни чужди видове гръбначни животни от значение за Европейския съюз и хуманно отношение към животните

https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm

Атлас на инвазивните чужди видове от значение за Европейския съюз. Тричкова Т., Владимиров Вл., Томов Р., Тодоров М. (ред.), 2017 г., ИБЕИ-БАН, ESENIAS, гр. София.

http://esenias.org/files/ESENIAS_Atlas_WEB.pdf

Кратък определител на инвазивните чужди видове животни от значение за Европейския съюз и България. Тричкова Т. (ред.), 2020 г., ИБЕИ-БАН, DIAS, гр. София.